



მუდმივ სასუფეველში
გაცილების
წესი







დიანეთის საქმეთა
სამმართველოს გამომცემლობა

სახალხო წიგნები

თარგმნა
თამაზ მიქელაძემ

გრაფიკა და დიზაინი
ბილალ ილკაი

ლეგისტრირებული ხასიათის ფორმის
وقف تضامن مسلم و غير مسلم
muslim GEORGIA uluslararası yardımlaşma vakfı

- | | | | |
|--|--|--|--|
| | www.muslimgeorgia.org | | info@muslimgeorgia.org |
| | muslim.georgia.18 | | muslim.georgia.54 |
| | @georgiaquran | | @muslim_georgia |
| | @muslimgeorgiaquran | | @muslimgeorgia |

მუდან სისუვეებიდა
გულენგბას ხება



სარჩევი

| | |
|--|----|
| გარდაცვალებისა და მიცვალებულის შესახებ | 7 |
| სიცოცხლის დასასრული | 14 |
| ადგილი, რომელსაც არ შეეფერება ტაში, ოვაციები, სლოგანები | 22 |
| სიკვდილის შემდეგ | 29 |
| მწუხარებისა და მოთმინების გაერთიანება | 33 |
| დაკარგვის შემდეგ | 45 |
| სიკვდილამდე სიკვდილის ფიქრი, რათა არსებობა ვისწავლოთ | 51 |
| სამუდამო მოგზაურობის მოწმენი, საფლავის ქვები | 53 |



გილვანიური და მიკროელექტრო შესახებ

პროფ. დოქ. პაირედდინ ქარამან

ფიქრი სიკვდილზე

თანამედროვე ცხოვრებაში ცდილობენ დაამკვიდრონ აზრი, რომ სიკვდილი და მის შემდგომი ცხოვრება არ არსებობს. ისინი ამბობენ, რომ არსებობს მხოლოდ „აქ“ და ფიქრი იმაზე, რომ ეს ცხოვრება წარმავალია ადამიანების სიმშვიდეს უკარგავს და ამ მატყუარა ბედნიერებას ჩრდილს აყენებს. ცნობილი ფრანგი სოციოლოგი ბაჟდრილარდი მისთვის დამახასიათებელ სტილში წერს:

„გასვენების სახლების მეოხებით შესაძლებელია მიცვალებულების გარეგნობა ისე შეიცვალოს, რომ თითქოს იღიმებიან, კანიც უფრო ბუნებრივი და ჯანსაღი ჰქონდეთ, ვიდრე სინამდვილეში და თითქოს ცოცხალი არიან და ლაპარაკიც შეუძლიათ, იფიქრებს ადამიანი. ეს არის სიმულაცია, რომელიც სიკვდილის ბუნებრივად და

8 . მუდავ სიკუფენელში .

ლამაზად წარმოჩენას ცდილობს. თანამედროვე საზოგადოება ცდილობს ყოველდღიური ცხოვრებიდან განდევნოს სიკვდილი და სადღაც ქალაქებარეთ, შორს განაგდოს ის. ადამიანები ცდილობენ წაშალონ სიკვდილი როგორც მეცნიერული, ისე ყოველდღიური ცხოვრებიდან. ამ მდგომარეობის მიხედვით, ადამიანის მცდელობა მოკლას თავად სიკვდილი, სინამდვილეში ადამიანური რეალობის მოკვლის მცდელობაა.“

სიკვდილზე ფიქრი და მზადება

შუამავალი გვირჩევს არასოდეს დავიწყოთ სიკვდილი, ვაკეთოთ დმერთის მოსაწონი საქმეები, რათა სიკვდილის სამზადისში ვიყოთ და იმედი უნდა გვქონდეს დმერთის შემწყნარებლობისა. ამასთანავე ადამიანმა, რაც არ უნდა ტანჯვა მიადგეს, სიკვდილი არ უნდა ინატროს.

1. თავს დატეხილი უბედურებისა და ტანჯვის გამო სიკვდილი არ ინატროთ. ხოლო თუ რომელიმე თქვენგანი იძულებული გახდება ასე თქვას: დმერთო! თუ ჩემი სიცოცხლე სასარგებლოა, მაცოცხლე, თუ სიკვდილი სასარგებლოა, მომკალი“. (ებუ დავუდ. ჯენაიზ, 13)

2. ჯაბირის გადმოცემით, შუამავალს გარდაცვალებიდან სამი დღით ადრე უთქ- ვამს: „არავინ მოკვდეთ ისე, რომ ლმერთის შესახებ კარგი მოლოდინები არ გქონ- დეთ“. (იბნ მაჯე, ზუპდ 38)

კარგი მოლოდინები ლმერთის შემწყნა- რებლობისა და მიტევების იმედის ქონაა.

3. შუამავალი მომაკვდავ ახალგაზრდას- თან მისულა და უკითხავს, როგორ ხარო. ცოდვების მეშინია და ლმერთის წყალობის იმედი მაქვსო, უპასუხია ახალგაზრდას. თუ ასეა, ლმერთი ამ ორ გრძნობას თავისი მო- ნის გულში ერთდროულად არ გააჩენდა, რომ იმედი არ აუსრულოს და რისიც ეში- ნია მისგან არ დაიცვას“. (თირმიზი, ჯენაიზ 11)

**ვედრება, მოწმეობა და მიცვალებულზე
საუბარი**

ჩვენთან არსებული წესისამებრ მიცვა- ლებულის ნამაზის ლოცვის შემდეგ იმამი იქ მყოფებს კითხვით მიმართავს, თუ რო- გორი ადამიანი იყო მიცვალებული. მლოც- ველებიც წესისამებრ ამბობენ, რომ კარგი ადამიანი იყო და ლმერთმა აცხონოს.

10 . მუდმივ სისუფეელში .∞—

ქალაქებში ვხვდებით გასვენების პროცესს, სადაც ნამაზის ლოცვის შემდეგ ან მანამდე მიცვალებულის თავთან დგებიან და მიცვალებულის შესახებ საკმაოდ ხანგრძლივად ლაპარაკობენ.

მიცვალებულზე ასე ხანგრძლივი საუბარი და მისი ქება-დიდება უმეცრების ხანის გადმონაშთია. გარდა ამისა, ისლამის მიხედვით მოკლე ვედრება და მიტევება უფრო მიღებულია, რადგან მიცვალებულის დიდხანს გაჩერება და დაკრძალვის დაგვიანება შუამავლის სუნნეთს ეწინააღმდეგება.

უცნობი ადამიანების შესახებ გაუაზრებელი დამოწმება, რომ ის კარგი იყო ან ცუდი, მიღებული არ არის. ამ დროს სასურველია, „ლმერთმა აცხონოს“- ვთქვათ. ეს ვედრებაა და არა მოწმეობა. (იბნულ ჰაჯ ელ მედჰალ, ეგვიპტე 1960) როდესაც ვიცით, რომ ადამიანი კარგი იყო და ამას დავადასტურებთ, ეს კარგია, სუნნეთია, სასარგებლოა. თუ ვიცით, რომ ადამიანი ცუდი იყო, მის შესახებ სულ რომ არაფერი ვთქვათ ჯობია, ხოლო ზოგ შემთხვევაში სიტუაციის ახსნაა საჭირო.

ნამაზის შემდეგ საფლავამდე

მიცვალებულის ნამაზის ლოცვის შემდეგ მიცვალებული საფლავამდე უნდა მივიტანოთ. ამ დროს ხამამაღალი ლაპარაკი, თექბირი, ზიქრი ან რაიმე მუსიკა მიუღებელია. მიცვალებულის საფლავში ჩასვენებამდე დაჯდომა მექრუპია. ზოგიერთი სწავლულის აზრით მიცვალებულის მხრებიდან ძირს ჩამოღებამდე დაჯდომაა მექრუპი.

დასაფლავების შემდეგი ვედრება და ყურანის კითხვა

როდესაც მიცვალებულს დაასაფლავებდნენ, შუამავალი საფლავთან ცოტა ხანი ჩერდებოდა და იქ მყოფებს ასე მიმართავდა: „თქვენი ძმის გამო ღმერთს შეევედრეთ და სთხოვეთ, რომ განკითხვა გაუოდდეს, რადგან ახლა ის განკითხვაზეა“. (ებუ დავუდ, ჯენაიზ 72)

ამ ჰადისიდან გამომდინარე მიცვალებულის დასაფლავების შემდეგ ცოტა ხანი საფლავთან გაჩერება და ვედრება სუნნეთია.

12 . მუდმა სისუფეელში .∞

დასაფლავების შემდეგ საფლავთან ია-
სინის სურას და ბაქარას სურას თავის და
ბოლოს წაკითხვა სასარგებლოა. ეს ჰადი-
სებითა და სხვადასხვა ნაწარმოებებითაა
დამტკიცებული. აღნიშნული საკითხის შე-
სახებ ისლამის სწავლულები მსჯელობდ-
ნენ და იმამ შაფისა და იმამ მუკამმედის
აზრით საფლავთან აღნიშნული სურების
კითხვა მუსთეპაბია. აპმედ ბინ ჰანბელი
ჯერ უარყოფდა, მაგრამ შემდგომში და-
თანხმდა. იმამების, ებუ ჰანიფესა და მალი-
ქის აზრით კი საფლავთან ყურანის კითხ-
ვა მექრუპია, რადგან -მათი აზრით- კონკ-
რეტულ საკითხთან დაკავშირებით სანდო
ჰადისი არ არსებობს. (გაზალი, იპაუ ულუ-
მიდ- დინ)

ფულის ან რაიმე ანგარების გარეშე,
მხოლოდ ღმერთის კმაყოფილებისთვის
ყურანის კითხვა მიცვალებულისთვისაც
სასარგებლოა.

წმინდა წიგნი და სუნა მოგვიწოდებს,
რომ ადამიანმა ღვთისმსახურება და სი-
კეთე სასურველია მაშინ გააკეთოს, როცა
ცოცხალი და ჯანმრთელია. ასე შესრუ-
ლებული ღვთისმსახურება და სიკეთე უფ-
რო სასარგებლოა, ვიდრე ავადმყოფობისას
შესრულებული ან ანდერძად დატოვებუ-
ლი.

პადისებით ცნობილია, რომ ადამიანის ცხოვრების წიგნი მისი სიკვდილისთანავე იხურება, მაგრამ თუ მისი ქმედება ან სიტყვა სიკეთის მიზეზი გახდა და ეს მისი სიკვდილის შემდეგაც ასე გაგრძელდა, მადლი მასაც ეწერება. იგივე ეხება ბოროტებასაც.

ისლამის სწავლულების აზრით მიცვალებულზე მადლის ჩუქების განზრახვით გაკეთებული ღვთისმსახურება მისაღებია და საიქიოში წასულ ადამიანს მისგან სიკეთე მიუვა.





საკულტურულის დახმარებელი

აბდულბაქი იშჯან

საშუალო სკოლის დამამთავრებელ კლასში ვსწავლობდი, როცა მისი „ცივი სახე“ დავინახე.

სკოლიდან ვბრუნდებოდი. გზად მეჩეთი იყო და მის შესასვლელთან მიცვალებული ესვენა. მოხუცი იყო. კანი სრულიად თეთრი ჰქონდა და წვერები ეკლებივით გამეჩერებოდა. სიკვდილი დავინახე მაშინ და ძალიან შემეშინდა. ალბათ ესაა სიკვდილი, რასაც ახლა ვხედავ, ვთქვი გულში. მისი სიცივე ვიგრძენი. უმწეობა და სასოწარკვეთა ვიგრძენი და ტირილი მომინდა. მისი ოჯახის წევრებზე ვფიქრობდი, განსაკუთრებით შვილიშვილებზე.

შემდეგ უკვე როცა პროფესიულ სასწავლებელში ვსწავლობდი, მასწავლებელმა დაფაზე შემდეგი აიათი დაწერა: „ყოველი სულდგმული იგემებს სიკვდილს“ (ენბია 35). შემდეგ კლასში ამ აიათის შესახებ

მსჯელობა გაიმართა. მე ისევ გამახსენდა მაშინ, მეჩეთის წინ დასვენებული მოხუცის ცხედარი და ისევ შემძინდა. შემდეგ მასწავლებელმა გვთხოვა დღის ნებისმიერ თავისუფალ დროს, ან ლამეში, ძილის წინ თვალები დაგვეხუჭა და გვეფიქრა შემდეგ ფრაზაზე: „მოკვდი სიკვდილამდე“. ეს სიტყვები რას გაგრძნობინებთ, ამაზე დაფიქრდითო, გვთხოვა მასწავლებელმა.

თავდაპირველად ვერ გავბედე, შემესრულებინა მასწავლებლის თხოვნა, მერე კი ზოგჯერ ვცდიდი ხოლმე, მაგრამ ვურანაირი შედეგი ვერ ვნახე. იმ პერიოდში მიცვალებულის ნამაზის ლოცვა მომიწია. იმამმა სამჯერ გვკითხა: „მიუტევებთ მას?“

ამ სიტყვებმა ცოტა გამბედაობა შემმატა. იმ დამეს, როცა ყველამ დაიძინა მეც ოთახში განვმარტოვდი, დაგწექი, მთლიანად გავსწროდი და თვალები დავხუჭე. დავიწყე ფიქრი ჩემს ახალგაზრდობაზე, ზრდასრულობაზე, ხანდაზმულობაზე და ბოლოს სიკვდილზე.

სახეზე სასიკვდილო ფერით, ვხედავდი როგორ ვიწექი გულადმა და ირგვლივ ოჯახის წევრები მეხვივნენ. ყველანი იქ იყვნენ. მეუდლე, შვილები, დები და ძმები, ყველანი... ყველანი იქ იყვნენ, ვინც მიყვარდა. ბავშვობის მეგობრებიც კი თავთან

16 . მუდმა სისუფეელში .

ისხდნენ. ვხედავდი ამ ყველაფერს, მაგრამ ეს ის არ იყო, რისი ნახვაც მინდოდა. ახლობლები მწუხარებით, მაგრამ უცნაურად მიყურებდნენ. თითქოს ვინმე უცხო ვიყავი და ამდენი წელი ერთად არ გვეცხოვრა. ისინი კი არა, საკუთარი სხეულიც უცხოდ მეჩვენებოდა. ეს გამხმარი მკლავები და მზერის მიმართულებით მყოფი, ეს გაყვითლებული ფეხის თითები ნუთუ ჩემია? მე მინდოდა ხელი გამეწვდინა, შევხებოდი ჩემს ახლობლებს, მათი სიცოცხლე და სხეულების სითბო მეგრძნო, მაგრამ შევნიშნე, რომ ისინი თავს იკავებდნენ და შეხება არ სურდათ. არავის უნდოდა მოძრავი სისხლისგან დაცარიელებული, ცივი ხელის შეხება. მხოლოდ მეუღლე მომიახლოვდა. ჩემი გაყინული ხელი მის თბილ ხელებში მოიქცია, მერე ლოყაზე მიიდო და დიდი ხანი ასე იყო.

გაზაფხულის შემდეგ ზაფხულიც გავიდა და და შემოდგომის ქარმა შემხმარი ფოთლები შრიალით მოხვეტა. ეს ქარი მოვიდა, მკერდი გამისხნა და სულის სხეულთან განცალკევების ხმით ჩემში შემოიჭრა.

ყველაფერი დასრულდა, ვთქვი გულში.
და დრო გაჩერდა...

ამ ქარის ქროლაში ზამთარი ჩამოწვა, ირგვლივ წყვდიადმა დაისადგურა. საიდან-

დაც სველი მიწის სუნი მოდის და ცხვირის ნესტოებს ედება. სხეულის სხვადასხვა ადგილას ცეცხლს ვგრძნობ. თვალებში სითხე მიშრება, ვეღარ ვხუჭავ და თითქოს გაქვავდაო, ქუთუთოებს შორის გაიყინა მზერა.

ყველაფერი გლუვმა სიცივემ მოიცვა.

ჯერ პირი დამიხურეს და რაღაც ნაჭრით ყბა ამიკრეს. შემდეგ თვალები დამახუჭინეს. ხელები გვერდებზე დამილაგეს. თან ღმერთს ახსენებდნენ და ჩემს თავს ავედრებდნენ.

შემდეგ ყველანი გავიდნენ...

ცოტა სანში მოვიდნენ, ჩემი გაქვავებული სხეული წაიღეს და დაბანეს. შემდეგ სუდარაში შეახვიეს.

შემდეგ მწკრივებად მდგარმა მლოცველებმა ნამაზი ილოცეს და მერე ჩემზე ადრე გარდაცვლილების გვერდით დამმარხეს.

თვალები გაგახილე. სულ შეწუხებას ვგრძნობდი. ხმამაღლა რომ არ ავტირებულიყვი ძლივს ვიკავებდი თავს. გაუნდრევლად განვაგრძობდი წოლას. შუბლზე სიმწრის ოფლი მასხამდა, ტუჩები გამშრო-

18 . მუდავ სხეულებიში .∞

ბოდა და მთელ სხეულზე მციოდა. მხოლოდ ერთი რამ მიტრიალებდა გონებაში: „ღმერთო, შენ მიშველე“. ხმას ვერ ვიღებდი, მაგრამ გულში გამუდმებით ამ ფრაზას ვიმეორებდი.ღმერთო მიშველე... ღმერთო მიშველე...

იმ დღეს, როდესაც მეჩეთის ეზოში იმ მოხუცის ცხედარი ვნახე, იქიდან პარკში წავედი. პარკში ტახტრევანი იდგა. ტახტრევანის ერთი ბოლო სიკვდილის ოთახად წარმოვიდგინე, ხოლო მეორე ბოლოში მე ვიყავი. შეა ნაწილი კი სიცოცხლის გზას მივამსგავსე. მანძილი რამოდენიმე ნაბიჯს არ აღემატებოდა. ამ ორ წერტილს შორის სიცოცხლე ისეთი ხანმოკლე მეჩვენა, თითქოს ასანთის დერი დაიწვა. წამებში დაიწვა და ნაცრად იქცა...

და ასე მოხდა...

დრო გაიყინა...

სიცოცხლემ ფილმის კადრებივით ჩაიქროლა თვალწინ. თვალები დავხუჭე, მთელი სხეულით ქაბასკენ შევტრიალდი და ფიქრი განვაგრძე.

მე ისევ ჩემი მკვდარი სხეულით ვიწე-
ქი და ირგვლივმყოფებს ვათვალიერებდი.
ყველა ერთმანეთისოვის ღმერთს ევედრე-
ბოდა. ჩემი ნათესავები ერთმანეთს ეხვე-

ოდნენ და ჩემს შთამომავლებს დიდხანს სიცოცხლეს უსურვებდნენ.

შემდეგ უკან-უკან ხედვით და ცრემლუბით დამშორდნენ და სათითაოდ წავიდნენ. ჩემი ოჯახი ცოტა ხნით კიდე დარჩა ჩემს გვერდით. ისინი იმ მიწას ეფერებოდნენ, რომელიც გულზე მეყარა. ნუ გეშინია, ჩვენ ყოველდღე მოვალთ და შენთვის დმერთს შეევედრებით, არ მიგატოვებთო, მპირდებოდნენ.

ასე მითხრეს და მერე წავიდნენ.

მე კი ჩემს წარსულთან მარტო დამტოვა.

ვიცი, რომ ცოტა ხნით განერიდებიან ადამიანებს და ცოტა ხანი მარტოობას ირჩევენ. არავისთან საუბარი აღარ ენდომებათ და ჩემს სურათებს თვალცრემლიანი შეხედავენ და დაღონდებიან. ისინი ბევრ რამეს გაიხსენებენ და ერთმანეთს მოუყვებიან. თავიდან სიცარიელეს იგრძნობენ, მაგრამ ბოლოს ამ ყველაფერს შეეგუებიან და აღიარებენ, რომ ადამიანი სიკვდილზე მარტო მიდის.

ბოლოს მიხვდებიან, რომ ადამიანმა შეიძლება დაივიწყოს სიკვდილი, მაგრამ სიკვდილი არასოდეს დაივიწყებს ადამიანს.

20 . მუდმა სისუფეელში .

ნეტა მიწას შევუერთდი თუ მარტოობის
მეწყვილე გავხდი?

რისთვის დავიბადე, რისთვის ვცოცხ-
ლობდი?

ვინ დარჩა ჩემს უკან, ვინ ცხოვრობს იქ,
სადაც მე ვცხოვრობდი?

ვინ გაინაწილა ის ყველაფერი, რაც უჭ-
მელ-უსმელობით შევაგროვე?

ზოგი ტირის, ზოგი იტანჯება, ზოგმა და-
მივიწყა, ზოგს ისევ ვახსოვარ...

ზოგმა მიხვდა, რომ განშორების დრო
დადგა...

ზოგი ამბობს, ნუთუ სიკვდილს არაფერი
შემოევლება?

რა არის სიკვდილი? რა დაინახეთ ჩემ-
ში? ჩემს შემდეგ რა დაგრჩათ გონებაში?

ვისი ხვედრი არ არის სიკვდილი? ვინმე
დააღწევს თავს?

ვისაც სწამს, მათ უკვე იციან, რომ ნამდ-
ვილი და მუდმივი სამყოფელი საიქიოა.
მათ იციან, რომ მაცოცხლებელიც და მო-
მაკვდინებელიც ალლაპია, რომელიც შემ-
დეგ მკვდრეთით აღგვადგენს. მათ ისურვეს,
რომ გადარჩენილთა შორის ყოფილიყვნენ.

მათ თავიანთი სიცოცხლე ცეცხლის
აღს არ შეატოვეს და სიკვდილს ცის სი-
ლურჯეში შეხვდნენ.

მათ საკუთარი თავი იპოვეს.

უსასრულობავ, უკვდავებავ, გახსენი კა-
რები!





თბილი. მოძღვაული ან შეკვერგის ცაში. ოდიკიანი. ხლოდინები

დოქ. ექრემ ქელეშ

„და სხვა რამ არ იყო მათი ლოცვა დამერთის სახლთან, გარდა სტკენისა და ტაშისცემისა . მაში, იგემეთ ტანჯვა იმისთვის, რასაც უარყოფდით!“ (ენფალ 35)

ადამიანის რელიგიური იდენტობის მაჩვენებელთაგან სიკვდილი ყველაზე თვალსაჩინოა. როდესაც ადამიანი გარდაიცვლება მისი ახლობლები, მეზობლები, ნაცნობები და სხვა თანამორწმუნები მიცვალებულისთვის კონკრეტულ რიტუალებს ატარებენ და მისი სულისთვის დმერთს გვედრებიან. ამასთანავე, მორწმუნე ადამიანს სურს, რომ მისი სიკვდილის დროს თავისი რწმენის შესაბამისად დაკრძალონ. ამ თვალსაზრისით ყოველ რელიგიასა თუ ეროვნებას მისთვის დამახასიათებელი წესები შეუქმნია და ეს წესები დროთა განმავლობაში ტრადიციადაა ქცეული.

ისლამის მიხედვით მიცვალებულს ჯერ განპანავენ, შემდეგ სუდარაში ახვევენ, ნა-

მაზს ლოცულობენ და მიწას აბარებენ. ყველა ეს რიტუალი შეძლებისდაგვარად სწორად, დაგვიანების გარეშე და მოკრძალებულად უნდა ჩატარდეს.

უმეცრების ხანაში მიცვალებულის ახლობლები ყვირილითა და წივილ-კივილით მოტქვამდნენ, ხელებს გულში იცემდნენ და სხვადასხვა ფორმებით თვითგვემას ეწეოდნენ. შუამავალმა მსგავსი ტიპის დატირება აკრძალა. შუამავალი მორწმუნებს ურჩევდა, რომ თანამორწმუნის გარდაცვალება ხმაურის გარეშე მიეღოთ და გარდაცვლილი მმის წინაშე უკანასკნელი ვალდებულება დირსეულად შეესრულებინათ.

შუამავალი გარდაცვლილის წინაშე არსებულ უკანასკნელ მოვალეობებს ასე გვასწავლიდა. მიცვალებული შეძლებისდაგვარად მალე უნდა იქნას განბანილი, მერე სუდარაში უნდა გავახვიოთ, შემდეგ ნამაზი ვილოცოთ და მიწას მივაბაროთ. ყველა ეს რიტუალი მაქსიმალურად უხმოდ და მოკრძალებით უნდა შესრულდეს.

როდესაც ადამიანი გარდაიცვლება მისი ოჯახის წევრების, სხვა ახლობლების და ზოგადად მისი მოყვარულების მიერ ჩუმი ტირილი და ცრემლი რა თქმა უნდა ბუნებრივი, ადამიანური მოვლენაა. შუამავალმა თავად ბრძანა, რომ ეს სრულიად

ბუნებრივი და ადამიანური გრძნობაა. რო-
დესაც შუამავალს შვილი, იბრაჟიმი გარ-
დაეცვალა თავადაც იტირა. მისი მეგობრე-
ბი გაოცებული უყურებდნენ, შუამავალმა
კი ბრძანა:

„ეს ღმერთის წყალობაა. მან ის ადამია-
ნების გულში მოათავსა. ღმერთი მხოლოდ
მათ შეიწყნარებს, ვინც შემწყნარებელია“.
(ბუპარი, ჯენაიზ 44)

გარდაცვლილი ძმის წინაშე რა ვალ-
დებულებებიც გვაკისრია და როგორ უნდა
გავასვენოთ ეს შუამავლის, მისი თანამედ-
როვე მეგობრებისა და ისლამის სწავლუ-
ლების მიერ ნათლადაა განმარტებული.
ამის მიუხედავად თანამედროვე პერიოდ-
ში არსებობს შემთხვევები, როცა მუსლი-
მი მიცვალებულის გასვენებაზე ზოგჯერ
ისლამისთვის შეუფერებელი ქცევები ფიქ-
სირდება. ასეთ შემთხვევებში რელიგიური
წინამდღვრები სწორი ქცევისკენ მოუწოდე-
ბენ ხოლმე და ამ საკითხშ მათ მხარი უნდა
დავუჭიროთ. მიცვალებულის გასვენების
წესი საუკუნეების მანძილზეა ჩამოყალი-
ბებული და მისი წესისამებრ განხორციე-
ლება ყველა მლოცველის ვალდებულებაა.

მაგალითად გასვენებაში ტაშის დაკვრა
და მსგავსი ოვაციები ისლამის წესების
წინააღმდეგია და ის „ბიდათ“-ად, გადაც-

დომად ფასდება. შეიძლება ამ ყველაფრის მიზეზი უცოდინარობა იყოს, ამიტომ მორწმუნე მუსლიმების ვალია ამგვარი გადაცდომებისგან თავშეკავება და ისლამის წესების ზუსტი დაცვა. ბიდათი რელიგიაში მოგვიანებით შემოსული ცრურწმენებია, რომლებიც ისლამის ძირითად პრინციპებს არ შეესაბამება. ყოველი ქმედება, რომელიც წმინდა წიგნს, სუნას ან სწავლულთა კონსესუსის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას არ შეესაბამება და მათ ეწინააღმდეგება ბიდათია, გადაცდომაა. ბიდათი ადამიანს სწორი გზიდან აცდენს, ეს კი გზაა ცეცხლისკენ.

მორწმუნე ოჯახშ დაბადებულ ბავშვს ყურში ეზანს უკითხავენ. შემდეგ დღეში ხუთჯერ, ყოველი ნამაზის დროს ეს ხმა ესმის და მთელი მისი ცხოვრება მასთანაა შერწყმული. გამომდინარე აქედან, მორწმუნის ცხოვრებაში ეზანი ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი სიმბოლოა. მიცვალებულის ნამაზის დროს ეზანი არ იკითხება. ამ ფაქტის ასახსნელად ზოგიერთი მოსაზრება საკმაოდ ყურადსალებია. მაგალითად ერთ-ერთი განმარტება ასეთია: „ამ ნამაზის ეზანი ისაა, რომელსაც ახალშობილს ყურში უკითხავენ.“

სიკვდილთან ყველაზე მეტად ახლო მდგომარეობა და მისთვის შესაფერისი

26 . მუდმავ სისუფეელში .

ქცევა სიჩუმე და მოკრძალებაა. ამიტო-
მაა, რომ მიცვალებული უხმაუროდ უნდა
გადავიყვენოთ. მიცვალებულის გასვენე-
ბის პროცესში სიცოცხლეზე, სიკვდილსა
და სიკვდილის შემდგომ სამყაროზე უდა
ვიფიქროთ. მორწმუნე მმის გასვენებისას
მლოცველები ამ ყველაფერზე ფიქრო-
ბენ და მიცვალებულის შენდობისთვის
ღმერთს ევედრებიან.

ამ უხმო მგზავრის გაცილებისას ხმაუ-
რი და განსაკუთრებით კი ტაში, ან მსგავ-
სი რამ შეუფერებელია. ისლამის მიხედ-
ვით გასვენება და მასთან დაკავშირებული
რიტუალები ღვთისმსახურებაა. ამ პრო-
ცესში მორწმუნე მუხლიმები გარდაცვ-
ლილის სულისთვის ღმერთს ევედრებიან,
ახლობლებს კი ანუგეშებენ. გარდა მიც-
ვალებულის წინაშე ვალდებულებისა, იქ
მყოფები მაგალითს იღებენ და ცხოვრების
ამაოებაზე დაფიქრდებიან ხოლმე. ამ ყვე-
ლაფრიდან გამომდინარე, გასვენებაში ტა-
ში, მუსიკა, ხმაური, ხმამაღლა ტირილი ან
რაიმე პომპეზური ცერემონიალის გამართ-
ვა მიუღებელია.

გარდა ამისა, ისლამის მიხედვით, განსა-
კუთრებით ღვთისმსახურებისა და მასთან
ახლო მდგომ საკითხებში სხვა რჯულის
ხალხზე დამსგავსება პრინციპულად მიუ-
ღებელია. ისლამის ამ მოთხოვნას საფუძვ-

ლად უდევს მექელი ურწმუნოთა იმდროინ-
დელი ღვთისმსახურების ფორმები.

„და სხვა რამ არ იყო მათი ლოცვა
ღმერთის სახლთან, გარდა სტვენისა და
ტაშისცემისა . მაში, იგემეთ ტანჯვა იმისთ-
ვის, რასაც უარყოფდით!“ (ენფალ 35)

სხვა რელიგიებისთვის დამახასიათე-
ბელი ტრადიციებისა და რიტუალების
მიბაძვა, განსაკუთრებით კი როცა საქმე
ღვთისმსახურებას ეხება, კატეგორიულად
მიუღებელია და ისლამის დამოკიდებულებ-
ბა ამ მხრივ პირდაპირი და მკაფიოა. მიც-
ვალებულის წინაშე არსებული ვალდებუ-
ლელების მოხდის პროცესი ღვთისმსახუ-
რების პროცესია. მიცვალებულის ნამაზის
ლოცვა ფარზი ქიფაიეა. ყველა რიტუალის
შესრულება და თანამორწმუნის მიწისთ-
ვის მიბარება ზედმეტი ხმაურის გარეშე
უნდა მოხდეს. ამით მიცვალებულის წინა-
შეც პატივისცემას ვადასტურებო. მიცვა-
ლებულის შესახებ ტკბილი მოგონებების
გახსენება და მისი სულისთვის ვედრება
სასურველი და მისაღები საქციელია.

მიცვალებულის ნამაზი ღვთისადმი
ღვთისმსახურებას, მიცვალებულის სული-
სადმი ვედრებასა და შუამავლის ხსენებას
წარმოადგენს. ამ დროს ყველაზე უკეთე-
სია მიცვალებულის სული ღმერთს შევა-

28 . მუდმავ სისუფეელში .∞—

ვედროთ, მიტევება ვითხოვოთ, ახლობლები ვანუგეშოთ და სიკვდილზე დავფიქრდეთ. უურანში შექებული არიან ის მორწმუნენი, რომლებიც მიცვალებულ თანამორწმუნისათვის დმერთს ევედრებიან:

„და რომელნიც მოვიდნენ მათ შემდგომ, ამბობენ: „დმერთო ჩვენო! შეგვინდე ცოდვები ჩვენი და ჩვენი ძმების, რომელთაც ჩვენ გაგვასწრეს რწმენით. და არ ჩაგვინერგო გულებში შური იმათ მიმართ, რომელთაც ირწმუნეს. დმერთო ჩვენო, უეჭველად, შენ ლმობიერი და მწყალობელი ხარ!“ (პაშრ 10)





სიკვდილის შემდეგ

პროფ. დოქ. ქემალ საიარ

ადამიანი სიკვდილისთვის იბადება. რახან დაიბადა აუცილებლად მოკვდება. ეს გარდაუვალია. ადამიანს არ შეუძლია გააკონტროლოს სიკვდილი. ასევე ის ვერ გააკონტროლებს სიკვდილის მოსვლის დროს, ადგილს ან ფორმას. როცა სიკვდილის დრო დადგება ადამიანს ვერავინ დაეხმარება. ადამიანისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანის, სიცოცხლის შესახებ ამგვარი გაურკვევლობა და ბუნდოვანი ცოდნა ხშრად საგონებელში აგდებს ადამიანებს. თუმცა ადამიანი ყოველდღიური საქმიანობის გამო ახერხებს დაივიწყოს სიკვდილი და ადარ იფიქროს მასზე. თუმცა, ზოგჯერ არსებობს სიტუაცია, როდესაც ადამიანი იძულებული ხდება იფიქროს სიკვდილზე. ამგვარი სიტუაციებიდან ყველაზე ეფექტური ახლობელი ადამიანის სიკვდილია.

სიკვდილზე ფიქრი, მასთან პირისპირ დარჩენა და მდგომარეობის შეფასება არ

არის ნეგატიური მოვლენა. ის უფრო კონსტრუქციულია, ვიდრე დესტრუქციული. მას აქვს თვეება ცხოვრებას უფრო რეალისტური თვალით შევხედოთ. ადამიანს განსაკუთრებით აფიქრებს ახლობლის გარდაცვალება, რომელსაც კარგად იცნობდა, იცოდა მისი მიზნები, გაკეთებული საქმეები, ჯერ დაუმთავრებელი გეგმები, მისწრაფებები, სურვილები, იმედები და იმედგაცრუებები. ასეთ დროს ადამიანი სიკვდილს უფრო ყურადღებით განიხილავს და შესაბამისად სიცოცხლესაც.

სიკვდილზე ფიქრი, რა თქმა უნდა შეშფოთებას და დარდს იწვევს. გასვენებაში მყოფი ადამიანი, მართალია იმ მომენტისთვის ახლობლის დაკარგვით გამოწვეულ დარდს განიცდის, მაგრამ ქვეცნობიერში მას საკუთარი სიკვდილის გარდაუვალობაც ახსენდება და ამასაც განიცდის. ასეთი ფიქრი სასარგებლოცაა, თუმცა სასოწარკვეთამდე და უიმედობის მდგომარეობამდე არ უნდა მივიდეთ. ეს არის ადამიანის ბუნებრივი რეაქცია ესოდენ მგრძნობიერე საკითხის მიმართ. სიკვდილის შიში და მასთან დაკავშირებული შფოთვა ცნობიერებას აფხიზლებს და რეალისტურ დამოკიდებულებას წარმოშობს.

სიკვდილის, როგორც გარდაუვალი ჭეშმარიტების აღიარება, მიღება და შესაბა-

მისი გაბედულების გამოჩენა, საბოლოო ჯამში სიკვდილის მიმართ ნორმალურ და გაცნობიერებულ დამოკიდებულებას გამოგვიმუშავებს. სიკვდილის შიშის გამო გამოწვეული შფოთვა თუ ნერვიულ აშლილობამდე მივა, ეს, როგორც ცნობილი მოაზროვნე ამბობდა, არარსებობისგან გაქცევით არსებობის უარყოფას ნიშნავს.

ახლობლის გარდაცვალების შედეგად გამოწვეული მწუხარებისა და შფოთვის ნორმალურ ფარგლებში მოსაქცევად ყველაზე მნიშვნელოვანი მომენტი გასვენების პროცედურაა. გასვემების ცერემონიალი ყვალ ერისა და რელიგიისთვის დამახასიათებელი მოვლენაა. არცერთი კულტურისა თუ რელიგიური სისტემის მიმდევრებს მიცვალებული არ მიუტოვებიათ და მათთვის დამახასიათებელი რელიგიური რიტუალების შესაბამისად იქცევიან.

გასვენების რიტუალი უპირველეს ყოვლისა მიცვალებულის ახლობლებს ეხმარება, რათა სიკვდილის აღიარება და მიღება შეძლონ. სწორედ ეს არის იმ სიმბოლური რიტუალებისა და პროცესიების ჩაარების მიზანი, რომლებიც მიცვალებულის გასვენებასთანაა დაკავშირებული. ადამიანს უბედურების აღიარება უჭირს. როცა ის იგებს, რომ მისი ახლობელი, საყვარელი, ძვირფასი ადამიანი გარდაიცვალა და მეტს

ვეღარ იხილავს, პირველი რეაქცია უარყოფა და დაუჯერებლობაა. გასვენების ცერემონიალები სწორედ, რომ ამ ფაქტოან შეგუებას აიოლებს. არსებობს შემთხვევები, როცა ადამიანი დაიღუპება, მაგრამ მის ცხედარს ვერ პოულობენ. ასეთ შემთხვევების დროს ახლობლები, როგორც წესი არ იჯერებენ და იმედს არ კარგავენ. მიცვალებლის მიმართ არსებული მოვალეობების შესრულებისა და მისი მიწას მიბარების დროს ახლობლები უკვე იჯერებენ და იღებენ ამ სამწუხარო ფაქტს. ისინი უკვე გამოდიან უარყოფისა და ფაქტოან შეურიგებლობის მდგომარეობიდან. ახლობელი ადამიანის მიწაში დასაფლავებიდან უკვე მგლოვიარების ფსიქოლოგიური რეაბილიტაცია იწყება. ისინი უკვე მზად არიან დაიჯერონ ეს სამწუხარო ფაქტი და ეს პროცესი გარკვეული პერიოდი გრძელდება.

გასვენების კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მომენტი არის ის, რომ მიცვალებულის ოჯახის წევრები თავიანთ მწუხარებას გასვენებაში მოსულ ადამიანებს უზიარებენ. ადამიანებს მწუხარება უმსუბუქდებათ, როცა თავიანთ მწუხარებას სხვებს უზიარებენ. გარდა ამისა ისეთი ადამიანების ნახვა, რომელსაც იგივე მწუხარება გადაუტანიათ, ჭირისუფლებისთვის შვების მომტანია და ერთგვარი ურთიერთთანაგრძობის კავშირები მყარდება.



მწერლებისა და მომანების გაერთიანება

პროფ. დოქ. სონერ გუნდუზოზ

ტირილი და პასუხიმგებლობა

ადამიანი თავისი ცხოვრების მანძილზე სულიერი სიმშვიდის ძიებაშია, რადგან ცხოვრება ხშირად პრობლემებითაა სავსე. ცხოვრებას ხშირად სხვადასხვანაირად აღწერენ, მაგრამ მასთან დაკავშირებული შეკითხვები ძირითადად იგივეა: ადამიანი მატერიალური ჩარჩოებით შემოსაზღვრული და უმეტესწილად იმედგაცრუნებით გაუფერულებული ცხოვრებით კმაყოფილია? ნეტა თუა შესაძლებელი, რომ ადამიანმა ამქვეყნიურსა და საიქიოს შორის მოქცეულ ცხოვრებას სიყვარული, სიბრძნე და შშვიდი რიტმი შესძინოს? როდის წავა ადამიანი იმ „უცხო მხარეში“, რომლის შესახებაც ხშირად მოუმენია? ამ უცხო მხარეში გადასახლება ნამდვილად მოუტანს ბედნიერებას? თუ დროის გაჩერება შესაძლებელია და ეს მოგზაურობა აღარ დაიწყება? ნუთუ ადამიანი ის არსებაა,

34 . მუდმივ სიცოცხლეში .

რომელიც თავსხმა წვიმის ქვეშ მოყვა და არ იცის თავი სად შეაფაროს? ნუთუ ადამიანი ირგვლივ ჩამოწოლილი წყვდიადის შემდეგ გათენებას ვერ ეღირსება?

სიკვდილი ფარდა-ფარდა ეხვევა ჩვენს სიცოცხლეს და ყველაზე მოულოდნელ მომენტში, ხან მარტოს, ხან კიდევ ხალხ-მრავლობაში მოგვისწრებს ხოლმე. სიკვდილი ჩვენს მოთმინებას ცდის. ბაყარას სურას 155-156-ე აიათებში ლმერთი ბრძანებს:

„და, უეჭველად, ჩვენ გცდით ოქვენ ცოტა შიშითა და შიმშილით, ქონების, სულთა და ნაყოფთა ნაკლებობით. და შენ ახარე მომთმენთ,

რომელთაც ეწიათ რაიმე უბედურება, და თქვეს: უეჭველად, ჩვენ ალლაპს ვეკუთვნით და უეჭველად, მისდა მივიქცევით ჩვენ.“

სიკვდილი ოჯახთან, შვილებთან, მშობლებთან, სისხლსა და ხორცთან განშორებაა, მაგრამ ის ლმერთთან დაბრუნებაა. ეს არის საშუალება, რომ საიქიოში ჩვენ ისევ შევხვდეთ ჩვენთვის ძვირფას ადამიანებს.

წვიმის შემდეგ მიწის სურნელებას შევიგრძნობთ, ქარი თმებს გვიწევავს და ჩვენ სიცოცხლე გვიხარია. ამ დროს მოვა სიკვ-

დილი და მიაქვს ესოდენ შეჩვეული სიცოცხლე. ვინ როგორ ვიცხოვრეთ, თითქოს ამის ნიშანი იყოს. სიკვდილი ხომ ერთა-დერთი გზაა ღმერთთან სამუდამოდ და-საბრუნებლად, ამიტომ ის, რა თქმა უნდა კარგია. შუამავალი სიკვდილს „უველაზე დიდ მეგობართან“ შეხვედრის საშუალებად მიიჩნევდა, ამიტომ ის, რა თქმა უნდა ლამაზია. სიკვდილი ხომ ხიდია ჭეშმარიტი ცხოვრებისკენ, ამიტომ ის, რა თქმა უნდა კარგია.

სიკვდილი სამწუხაროა, რადგან ჩვენი ახლობლები და ძვირფასი ადამიანები მიჰყავს. ის ცრემლს, ტკივილს და გულისტკივილს იწვევს. თუ უფრო შორს გავიხდავთ, ეს არის ღვთიური ბეჭედი, რომელიც უფრო დიდ მიზანს ემსახურება. სიკვდილი სიცოცხლესავით დასაფასებელია. ის გზაა ღმერთისკენ. ის არის უკან დაბრუნება იქ, საიდანაც მოვედით. ეს არის დროისა და სივრცის მიღმა გასვლა. უველა ცრემლი, რომელიც მშობლებს, შვილებს, დამბებს, ახლობლებს და იქნებ სრულიად უცხო ადამიანებს სდით არის ქედის მოდრეკა მარად უკვდავი, სამყაროს გამჩენის წინაშე და მტკიცებულება იმისა, რომ ჩვენ ცხოვრების დინებაში საკუთარი წვლილი ვიწვნიეთ.

ადამიანის სიცოცხლე ღვთით დაფასებული და ამაღლებულია, ამიტომ მისი

სიკვდილიც იმდენად იმსახურებს პატი-
ვისცემას. როდესაც ადამიანი კვდება ჯერ
განბანავენ, მერე თეთრ სუდარაში ახვევენ
და შემდეგ ნამაზით აცილებენ, ეს ყველა-
ფერი ტყულად არ ხდება. ადამიანი ყვე-
ლაზე პატივდებულ არსებადაა გაჩენილი
და მას ღვთიური ვალდებულებები აკის-
რია, ამიტომ როცა ის კვდება და ღმერთს
უბრუნდება, მის ამ მოგზაურობას პატივი
უნდა მივაგოთ.

გამომდინარე აქედან, მორწმუნე მმის
უკანასკნელ გზაზე გაცილებისას არსებუ-
ლი მოვალეობების შესრულება და ღმერ-
თისადმი ვედრება ჩვენი მორწმუნოებრივი
და ადამიანური ვალდებულებაა. მიცვა-
ლებული რაც არ უნდა იმ სარწმუნოების
იყოს, ცოცხლების მხრიდან პატივისცემას
იმსახურებს, რადგან ის ღმერთმა გააჩინა,
სიცოცხლე უწყალობა და საიქიოში წაიყ-
ვანა. როდესაც ერთ-ერთი ებრაელის გას-
ვენების პროცესის სათანადო პატივი არ
მიაგეს შუამავალმა იქ მყოფებს უსაყვე-
დურა, ისიც ხომ ღმერთის გაჩენილი ადა-
მიანი იყოო. მიცვალებულის მიმართ პატი-
ვისცემა მხოლოდ იმ პიროვნების მიმართ
ჩვენს დამოკიდებულებას კი არ გამოხა-
ტავს, ამასთანავე ეს არის ღმერთის ნები-
სა და სიდიადის მიმართ ჩვენი შიშისა და
კრძალვის გამოხატულება. გარდა ამისა,
მიცვალებულის მიმართ პატივისცემა მი-

სი ჭირისუფლებისთვის ნუგეშის მომცემი ქვევაა.

ამქვეყნიური ცხოვრება ღმერთის ნებით ისეა მოწყობილი, რომ დვთის წყალობა ურწმუნოებსაც ერგებათ, თუმცა უარმყოფლები ამ წყალობას არ ჯერდებიან და უფრო მეტი სურთ ან უკვდავებას ითხოვენ. უარმყოფელები საიქიოს სანაცვლოდ ამქვეყნიურს ირჩევენ. ყურანში ნაბრძანებია:

„აი ეგენი, რომელთაც ამქვეყნიური ყოფა იმქვეყნიურის ფასად იყიდეს და არ შეუმსუბუქდებათ მათ სასჯელი, და არც იქნება შეწევნა მათი.“ (ბაყარა 86)

„რომელნიც ურწმუნონი არიან, მოკაზ-მული ეჩვენათ მათ ამქვეყნიური ცხოვრება და დასცინიან იმათ, რომელთაც ირწმუნეს. და რომელნიც დვთისმოშიშნი არიან, მათზე (ურწმუნონზე) აღმატებული იქნებიან აღდგომის დღეს და ალლაჰი უთვალავს უბოძებს, ინებებს ვისაც.“ (ბაყარა 212)

„კაცთათვის მიმზიდველი და თვალწარმტაცი გახდა ქალების, ბავშვების, ოქო-ვერცხლის, დახვავებული საუნჯისა და ნიშანდებული ბედაურების, საქონლის, ნათესების სიყვარული. ოდონდ ეს (ყველაფერი) ამქვეყნიური დროებითი საბადებულია, ხოლო საუკეთესო თავშესაფარი (მარადი-

38 . მუდმივ სისუფეელში .

ული სამყოფელი) ალლაპთანაა!“ (ალი იმ-რან 14) იხ. აგრეთვე ალი იმრან 185.

გამომდინარე აქედან ადამიანი ამქვეყნიური სიამის ტრფიალშ არ უნდა დაიკარგოს და საიქიოზე უნდა იფიქროს. იუნუსის სურას 7-ე და 8-ე აიათებში ნაბრძანებია:

„უეჭველად, რომელნიც არ იმედოვნებენ ჩვენთან შეხვედრას, კმაყოფილი არიან ამქვეყნიური ცხოვრებით და დასჯერდნენ მას, და რომელნიც ჩვენი სასწაულების მიმართ უსულგულო არიან,

აი,მათი თავშესაფარი ცეცხლია იმის გამო, რაც მოიხვეჭეს!

შესაბამისად, ნამდვილად უბედურია ის ადამიანი, რომელიც სიკვდილს ისე არ იღებს როგორც წყალობას და მხოლოდ ამქვეყნიური მოსახვეჭელი ადარდებს. ხოლო ისინი, ვინც ცხოვრებას ღვთიური ნების შესაბამისად ატარებს და ყურანის წესებით ცხოვრობს მუდმივ სამოთხეს და-იმკვიდრებენ.

მომაკვდავ ადამიანს, როგორც წესი ყურანს უკითხავენ, რათა ღმერთის არსებობისა და ერთადერთობის რწმენა ახსოვდეს და ეს კარგია, თუმცა ყურანი ნამდვილად მაშინ უშველის ადამიანს თუ სიცოცხლე-

ში ყურანის წესებით იცხოვრა. ყურანი არა მკვდრებს, არამედ ცოცხალ ადამიანებს მოუვლინა ღმერთმა. ის არის სული, რომელიც ადამიანის გულს სიცოცხლეს სძენს. სასიკვდილო სარეცელზე მწოდარე ადამიანს იასინის სურას უკითხავენ, რათა მის გულში მალამოდ ჩაეღვაროს. ეს შუამავლის რჩევაა. ყურანი ადამიანს სიცოცხლეს სძენს. ყურანის ადამიანის ცხოვრებას აზრს სძენს. ამიტომაა, რომ სიკვდილის დროსაც ყურანს უკითხავენ.

ისლამის მიხედვით მორწმუნე ძმის გასვენებაზე დასწრება, ავადმყოფის მონახულება, გაჭირვებულზე დახმარება და მსგავსი ქცევები საზოგადოებრივ ერთიანობას აძლიერებს და თან მადლია. შუამავალი მის მეგობრებს ეკითხებოდა: დღეს მიცვალებულის ნამაზი ვინ ილოცა? უპოვარი ვინ დააპურა? ავადმყოფი ვინ მოინახულა? შემდეგ კი ბრძანა: -ვინც ასეთი სასიკუთო საქმე გააკეთა სამოთხის მკვიდრია. ასეთი ქცევები, რომლებიც საზოგადოებრივ ერთიანობას და ურთიერთსიყვარულს უზრუნველყოფს, გულწრფელ რწმენასა და ლვთისმსახურებასთან ერთად, ადამიანს სამოთხეში შეიყვანს. ჩვენ ეს უნდა ვიცოდეთ და ამ დამოკიდებულებით უნდა გავაცილოთ მიცვალებული საიქოში.

როდესაც ადამიანი კვდება და საიქიოში აცილებენ, როგორც წესი, მისი ჭირისუფალი დამწუხერებულია და ცრემლს ღვრის. ეს სრულიად ბუნებრივია. ამ დროს გული ტირის, მაგრამ მათი ენიდან მოთმინების გამომხატველი სიტყვები მოდის. როგორც იაკობი იომენდა შვილის დაკარგვას მომავალში აუცილებელი შეხვედრის იმედით, ისე უნდა მოვითმინოთ ჩვენც. მიუდებელია ხმამაღლა მოთქმა, კივილი და სხვა. მხოლოდ ცრემლი და ვედრება.

„უეჭველად, ჩვენ ალლაჰს ვეკუთვნით და უეჭველად, მისდა მიგიქცევით ჩვენ.“
(ბაყარა 156)

ასეთ დროს ეს დვთიური სიტყვა უნდა გვახსოვდეს, რომელიც ჩვენს გულებს მალამოდ მოეფინება. ღმერთი რასაც დაგვიწესებს ის უნდა ვისურვთ და დავაფასოთ.

უსამე იბნ ზეიდი მოგვითხრობს: შუამავლის ქალიშვილს ბავშვი უკვდებოდა. ეს ამბავი სასწრაფოდ შუამავალს შეატყობინეს. მე, სადი და მგონი უბეიც შუამავალთან ერთად ვიყავით. ამბავი რომ მოიტანეს შუამავალმა, ბოძებაც და წართმევაც ალლაჰის ხელთაა, მის წინაშე ყველას გარკვეული ხნის სიცოცხლე გააჩნიაო, ბრძანა და მტირალე შვილი ასე ანუგეშა. შემდეგ მომაკვდავი შვილიშვილი კალთაში ჩაიწ-

ვინა. ბავშვი სიკვდილს ებრძოდა. შუამავალს ცრემლები წამოუვიდა. სადმა იფიქრა, რომ შუამავლის ეს რეაქცია ღმერთის ნების მიმართ შეუსაბამო იყო და ჰკითხა, ეს რა არისო? შუამავალმა უპასუხა, რომ ეს იყო წყალობა, რომელიც ღმერთმა ადამიანების გულებში მოათავსა. ღმერთი მხოლოდ მას შეიწყნარებს, ვინც შემწყნარებელიაო. (ებუ დაგუდ, ჯენაიზ, 23.2.)

ცრემლი წყალობაა, ღვთით ბოძებული. თუ გული არ დაეწვა ადამიანს ისე ცრემლი არ წამოუვა. გასვენებაში ტირილი კი არ არის აკრძალული, არამედ თავში ცემა, თმების გლეჯა, სახის ხოკვა და ხმამაღლა მოთქმა. შუამავალს კიდევ ჰქონდა შემთხვევები, როცა გულმა ვეღარ გაუძლო და ატირდა. როდესაც შვილი დაეღუპა, იბრაჟიმი, მაშინაც ატირდა. ასევე იტირა საყვარელი ბიძის, პამზას დაღუპვის შემდეგაც. თუმცა, არცერთ შემთხვევაში ხმამაღლი მოთქმა არ ყოფილა. ის ღმერთის ნებას ქედის მოდრეკით მორჩილებდა. ისლამი სიცოცხლეზე გაწყრომას, სასოწარკვეთაში ჩავარდნასა და იმედის დაკარგვას კრძალავს. როდესაც ჯაფერი შაპიდი გახდა დიდი მწუხარება დაემართათ, მაგრამ ერთ დღეს შუამავალმა ბრძანა, რომ დღეის შემდეგ ჩემი ძმის, ჯაფერისთვის ტირილი აღარ იქნებაო. ჯაფერის შვილი აბდულლაჟი ამ ამბავს ასე აღწერს: შუამავალ-

მა დაგვიბარა და მის წინაშე დავდექით. ამდენი მწუხარებისგან თმები აჩეჩილი და მოუწესრიგებელი გვქონდა. შუამავალმა მაშნვე დალაქი მოაყვანინა და თმები შეგვჭრეს. თითქოს მეორე დღეს ბაირამიაო ისე გამოგვაწყვეს. იმ მომენტში შეიძლება ვინმეს ეფიქრა რა დროს თმის შეჭრააო, მაგრამ გლოვა უნდა დასრულებულიყო. შუამავალმა გლოვა სამი დღით განსაზღვრა. გარდაცვლილს თუ ობლები დარჩა, მათ მიმართ განსაკუთრებული ყურადღებაა საჭირო. ისინი უნდა გავამხნევოთ, რათა იმედი არ დაკარგონ. მათ მალე უნდა დაიბრუნონ სიცოცხლის ხალისი და საამისოდ ყველანაირად უნდა დავეხმაროთ, მატერიალურად იქნება თუ ფსიქოლოგიურად. ეს ჩვენი მორწმუნეობრივი ვალდებულებაა.

რა თქმა უნდა რთულია ანუგეშო დედა, რომელსაც შვილი დაეღუპა. ნადრის ქალიშვილი რუბეი ასეთი დედა იყო. მისი ვაჟი პარისე ბედრის ბრძოლაში დაიღუპა. რუბეი შუამავალთან მივიდა და უთხრა: „შუამავალო, შენ იცი ჩემი შვილის ადგილი როგორი იყო ჩემს გულში. თუ ჩემი შვილი სამოთხეშია მე უნდა მოვითმინო და ადარ ვიტირებ, თუ სამოთხეში არ არის მაშინ როგორ ვიტირებ, ნახავ.“ შუამავალმა უპასუხა: „სამოთხეს ბევრი საფეხურები აქვს. შენი შვილი ყველაზე მაღალ საფე-

ხურზე, ფირდევს სამოთხეშია“. (ბჟარი, რიქაქ 51) რუბეისთვის ეს დიდი ნუგეში იყო. მასთან ერთად არის ნუგეში ყველა იმ დედისთვის, ვისაც შვილი ადრეულ ასაკში ეღუპება.

ადამიანის გარდაცვალების შემდეგ მის ჭირისუფალს გარკვეული ვალდებულებები გააჩნია. თუ მიცვალებულს ვალი ჰქონდა, მისი მემკვიდრეები ვალდებულნი არიან უპირველეს ყოვლისა ეს ვალი გადაიხადონ. (თირმიზი, ჯენაიზ, 76) როდესაც ადამიანი მოკვდება მის შესახებ კარგი უნდა ვიღაპარაკოთ, მის მიერ გაკეთებული სიკეთეები გავიხსენოთ, მისი სულისთვის ვიღოცოთ და ცუდი არაფერი ვთქვათ. მორწმუნე მუსლიმს თავისი ძმისთვის ყოველთვის სიკეთე სურს, ამიტომ მისთვის ღმერთს ეგერება. მიცვალებულის სულისთვის ფულის სანაცვლოდ ყურანის წაკითხვა ან სხვაზე წაკითხება, დევრის ან ისკატის გაკეთება, სასაფლაოების სამლოცველო ადგილებად გამოყენება და საფლავებზე სანთლების დანთება რელიგიაში შემდგომში შემოსული გადაცდომებია, ბიდათია.

მიცვალებულს სამი რამ გაჲყვება თან. ამათგან ორი უკანვე ბრუნდება, ხოლო ერთი თან წაჲყვება. ამ სამთაგან ერთი ოჯახია, მეორე ფული და მესამე მისი ნამოქმედარი. ოჯახი და ფული უკან ბრუნდება

და ამქვეყნად რჩება, ხოლო მისი ნამოქმედარი თან წაჲყვება. (იხ. მისლიმ, ზუპლ 5)

მიცვალებულის შემდეგ მისი ცხოვრების წიგნი იხურება, მაგრამ მის მიერ გაკეთებული სიკეთე, სასარგებლო ცოდნა და სასიკეთო შვილი გამონაკლისია და ადამიანის სიკვდილის შემდეგაც გრძელდება მადლი. (იხ. მუსლიმ, ვასიეთ, 14)

რა თქმა უნდა სიკვდილი არ ნიშნავს დასასრულს და არარსებობას. სიკვდილი უსასრულო სიცოცხლის დასაწყისია. ეს არის ყველაზე დიდი ნუგეში მორწმუნე ადამიანებისთვის. მორწმუნე და კეთილისმქნელი ადამიანებისთვის გარდაცვალება ახალი, უსასრულო სიცოცხლის დასაწყისია. დამწუხერებული ადამიანი, რაც არ უნდა როტული იყოს უნდა შეეცადოს, რომ მოითმინოს და ღვთით დადგენილი წესისამებრ მოიქცეს. როდესაც შუამაგალს საყვარელი შვილი, იბრაჟიმი გარდაეცვალა, მასაც ცრემლები წამოუგიდა, მაგრამ ასე თქვა: თვალი იტირებს, გული დამწუხერდება, მაგრამ ჩვენ მხოლოდ იმას ვიტყვით, რითაც დმერთი კმაყოფილი იქნება“.



დინის შემცვევა

პროფ. დოქ. ეროლ გოქა

როდესაც ვხდებით ისეთ ადამიანს, რომელსაც დიდი უბედურება დაატყდა თავს, ახლობელი დაკარგა და უზომოდ დამწუხებულია, ჩვენ როგორც წესი სათქმელს ვერ ვპოულობთ. ამ დროს ერთის მხრივ ვცდილობთ ვანუგეშოთ დამწუხებული ადამიანი და მეორეს მხრივ საკუთარ გულში მიმდინარე დამთრგუნველი პროცესების გამკლავება გვიწევს. ამ დროს ვცდილობთ გავამხნევოთ დამწუხებული ადამიანი, მაგრამ სიტყვებს ვერ ვპოულობთ, რა გავაკეთოთ ვერ ვხვდებით და ნერვიულობას ვიწყებთ. სანამ რამეს ვიტყოდეთ იმაზეც ვნერვიულობთ რაე შეცდომა არ დავუშვათ და ისეთი რამ არ ვთქვათ, ან უადგილო, ან სიტუაციის შეუსაბამო არ იყოს. ამ დროს იმასაც ვფიქრობთ, რამდენად სწორი იქნება ჩვენი გრძობების გამოხატვა. როცა თვითონაც ასე ცუდად ვგრძნობთ თავს, სხვისი ნუგეშისცემა როგორ უნდა შევძლოთ, ვფიქრობთ. ეს და ამგვარი შე-

კითხვები ყველა ადამიანს უჩნდება, რო-
მელსაც დამწუხებულ ჭირისუფალთან
ურთიერთობა უწევს. როცა ამ კითხვებზე
არ გაქვს პასუხები და ამ დროს დამწუხე-
ბულ ჭირისუფალს ვხვდებით, როგორც
წესი ადგილზე ვიყინებით და ვერაფერს
ვამბობთ ხოლმე.

გლოვის პერიოდი.

გლოვა მხოლოდ ის რამოდენიმე დღია-
ნი პროცესი არ გახლავთ, რომელიც გას-
ვენებასა და შესაბამისი ცერემონიალების
ჩატარებას მოიცავს. გლოვა გაცილებით
დიდი ხნის მანძილზე გრძელდება. რო-
გორც ჭრილობას სჭირდება შეხორცება
და საბოლოოდ სრულად გამოჯანმრთე-
ლება, ისე გლოვის პერიოდშიც ადამია-
ნის ფსიქოლოგია თანდათან შუშდება და
ცხოვრებასთან უფრო მტკიცედ შეხვდება.
ამ ყველაფერს კი დრო სჭირდება.

გლოვა საშიში ან უჩვეულო მდგომარე-
ობა არ გახლავთ. ის შეიძლება ყველას
თაგს გადაგხედეს და სრულიად ბუნებრი-
ვი მოვლენაა. ადამიანის გარდაცვალების
შემდეგ ამ გაგებით უნდა ვიმოქმედოთ და
ჭირისუფალთან მოქცევისას სიკვდილის
შესახებ ტაბუდადებული თემების გახს-

ნით მათი შეგუების პროცესის დაჩქარებას ხელი უნდა შევუწყოთ. მგლოვიარობის პროცესის ნორმალურად წარმართვისა და დამწუხებული ადამიანის სწრაფი რეაბილიტაციისათვის ახლობლების და მეგობრების გვერდში დგომა, გრძნობების გამომჟღავნება და თანადგომა ძალიან მნიშვნელოვანია.

დამწუხებული ადამიანის რეაბილიტაციის პროცესი და ანალიზი

ზოგადად გლოვის პროცესს შეიძლება მსგავსი მხარეები პქონდეს, მაგრამ ის ინდივიდუალურიცაა. მისი მიმდინარეობა, როგორც თითის ანაბეჭდი ინდივიდუალურია და ყველა ადამიანს თავისებურად შეუძლია გლოვა. ზოგი ადამიანი მწუხარებას ტირილით ვერ გამოხატავს და ზოგიერთები ამის გამო ფიქრობენ, რომ ისინი მომხდარს სათანადოდ არ განიცდიან. ეს ძალიან გადაჭარბებული და წინდაუხედავი შეფასებაა. შეიძლება ეს დამიანები ყველაზე მეტად განიცდიან. ცრემლი, რა თქმა უნდა გლოვისა და მწუხარების სიმბოლოა, მაგრამ მწუხარების გამოხატვის დროს ტირილი აუცილებელი პირობა არ გახლავთ.

გლოვის პროცესისთვის ყველაზე დამასიათებელი მდგომარეობა საკუთარ თავში ჩაკეტვა და მარტოობისკენ მიღრეკილების გააქტიურებაა. ასეთ დროს ადამიანი დეპრესიაშია, ფიქრობს, რომ დაუცველია და შესაბამისად სახოწარკვეთა იპყრობს. ამგვარი გულჩახვეულობა და საკუთარ თავში ჩაღრმავება ასეთ დროს ნორმალურია, მაგრამ ასეთ დროსაც სხვათა მხრიდან თანადგომა და გამხნევება საჭირო და სასარგებლოა. ახლობელდაკარგული ადამიანის მიმართ თანადგომის გამოჩენა, გამხნევება, მისი საჭიროებების შესწავლა და დახმარების გაწევა მისი რეაბილიტაციის პროცესს დააჩქარებს. ამიტომ ჰქვია მწუხარების გაზიარება. ნათქვამია, სიხარული გაზიარებით მატულობს, ხოლო მწუხარება იკლებსო.

დამწუხარებული ადამიანის გარემოცვა, თავიანთი საინტერესო სულიერი მდგომარეობით, გრძნობენ, რომ გლოვა რაც შეიძლება მალე უნდა დასრულდეს და დამწუხარებული ადამიანი ცხოვრების ნორმალურ რეჟიმს დაუბრუნდეს, ამიტომ ურჩევენ რომ ძლიერი უნდა იყოს და თავი ხელში აიყვანოს. სინამდვილეში სასურკველი არ არის, რომ ამ მდგომარეობაში მყოფმა ადამიანმა სამომავლო გეგმების შესახებ გადაწყვეტილებები მიიღოს. ამ დროს სულიერი მდგომარეობა დატვირთული და გაფაქი-

ზებულია, ამიტომ სწორი გადაწყვეტილებების მირების ალბათობა შედარებით ნაკლებია. ამ მდგომარეობაში სრულიად შესაძლებელია, რომ ადამიანმა ნეგატიური და საზიანო გადაწყვეტილებები მიიღოს. ასეთ მდგომარეობაში მყოფ ადამიანს სასურველია შემდეგ სტილში დაველაპარაკოთ: ვიცი, რომ ძალიან გტკივა გული და განიცდი. შენს დარდს ვიზიარებ. შენს გვერდით ვართ. ეს რთული დღეები დასრულდება. რაც გჭირდება ყველაფერში დაგეხმარებით და არ მიგატოვებთ. ასეთ დროს რაიმე ცხოვრებისეულ გადაწყვეტილებებს ნუ მიიღებ. ჯერ ყველაფერი დალაგდეს, დრო მკურნალია და მერე მიიღებ გადაწყვეტილებებს და ა.შ.

ზოგჯერ გლოვის პროცესი ჩვეული ფორმით მიმდინარეობს და შეგუება თანდათან უფრო თვალსაჩინო ხდება, მაგრამ ზოგჯერ არის ე.წ. ჩავარდნებიც. ასეთი შემთხვევებიც ბუნებრივია. მაგალითად განსაკუთრებულ შემთხვევებში, დასვენების საათებში, მარტო დარჩენისას, ან წლისთავის მოახლოებისას ადამიანს მწუხარება ისევ უბრუნდება, მაგრამ ეს პანიკის საფუძველი არ უნდა გახდეს. მგლოვიარის ეს მდგომარეობა მალე გაივლის და ცხოვრების ჩვეულ რიტმს დაუბრუნდება.

მწუხარების პროცესში რეაბილიტაცია სწრაფად მიმდინარეობს ხოლმე და მწუხარება იკლებს, მაგრამ სრულად არ გაქრება. საყვარელი ადამიანის დაკარგვა იმდენად ღრმა ჭრილობას ტოვებს, რომ მისი სრულად მოშუშება შეუძლებელია. უბრალოდ ადამიანი ამ ტკივილთან ერთად ცხოვრებას სწავლობს და ცხოვრების ჩვეულ რიტმს ასე უბრუნდება.

თუ მგლოვიარე ადამიანის ნუგეშისცემა გვინდა არ უნდა დაგვავიწყდეს მწუხარების პროცესის მიზანი. უნდა გვახსოვდეს, რომ დამწუხრებულს დაკარგული ადამიანის დავიწყება კი არ უნდა, პირიქით, სულ ემახსოვრება. ნუგეშისცემის მიზანი ადამიანის გამხნევებაა, რათა მან ჰპოვოს ძალები, იმედი, ხალისი და შემართება, რომ ნორმალურ ცხოვრებას დაუბრუნდეს.





საუდიულიძე საუდიულის ფაქტი რომ არსებობს ღასსილოს

პროფ. დოქ. ქამილ ილმაზ

ისლამში არსებობს ტერმინი, „თევექქურ-ი მევთ“ რომელიც სიკვდილზე ფიქრს ნიშნავს. ეს არის ცოდნა იმისა, რომ ყოველი ამოსუნთქვა, შეიძლება უკანასკნელი იყოს. ამ დროს სანამ ნამდვილი განკითხვა იქნება, ჩვენ საკუთარ თავს განკითხვას უწერობთ. ამგვარი მედიტაციური ფიქრის დროს ადამიანი საკუთარ სიკვდილზე ფიქრობს და საკუთარ თავს განკითხავს. ამგვარი ფიქრის დროს ამქვეყნურის მიმართ სიყვარული საგრძნობლად იკლებს და ადამიანი სხეულის მიერ სულზე ზეწოლისგან თავისუფლდება. ეშმაკი მუდმივად ცდილობს ადამიანი ამქვეყნურისკენ მიაჯაჭვოს და მის გონებაში ამგვარ შეკიტხვებს ბადებს: „რა უნდა ჭამო? რა უნდა ჩაიცვა? სად უნდა იცხოვრო?“ ამის პასუხად ადამიანი ამ დროს შემდეგ პასუხებს აძლევს: „სიკვდილს ვჭამ, სუდარას ჩავიცვამ, საფლავში დავბინავდები“. ამ ფიქრის შედეგად ადამიანი ყოფნას უფ-

რო ისახავს მიზნად, ვიდრე არყოფნას.

სიკვდილი ცხოვრების ყველაზე ცივი ჭეშმარიტებაა. სიკვდილამდე სიკვდილის ფიქრი განსაკუთრებული მდგომარეობაა. ამას ადამიანი სიყვარულით აკეთებს. სიყვარული კი გულის საქმეა. გული არ არის მატერიალური სხეული და შესაბამისად არ მოკვდება. ეს სხეული კვდება. სული და გული რომ ცოცხალი დარჩენ სიყვარული სჭირდებათ.

სიკვდილამდე სიკვდილის წარმოდგენა ადამიანის სულიერებას განავითარებს, ამქვეყნიურ ცხოვრებას საიქიოსკენ მიმავალ გზაზე ერთ-ერთ საფეხურად მიჩნევას უზრუნველყოფს და სიკვდილს, როგორც აღმზრდელს, ისე იყენებს.

სიკვდილამდე სიკვდილის მიზანი არ-სებობის დავიწყება და არარაობის შეგრძნებაა. არარაობის შეგრძნება სულიერი წრთვნისთვის მნიშვნელოვანი მომენტია. ამით ადამიანი მოკრძალებასა და თავაზიანობას ეჩვევა. თუ ადამიანის ეგოიზმი წინ წამოიწია, გარშემომყოფებს შეაწუხებს.



სამუდამო პოგვიურობის მონაცენა. საფლავის წევა

დოქ. ულვეთ გორგული

ქვები მეტყველებენ?

ქვებიც კი მეტყველებენ და ბევრ რა-
მეს გვიამბობენ. ღმერთმა მთა და კლდეე-
ბი ისე გააჩინა, რომ ისინიც მეტყველებენ.
თუმცა ადამიანთა გულები თუ გაქვავდა
ისინი მათ გადმოცემულს ვეღარ გაიგონე-
ბენ. ყურანში ნაბრძანებია:

„ამის მერე (აი, ამ საოცრების შემდეგ)
გული გაგისასტიკდათ: ქვასავით გაგიხდათ
ან უფრო სასტიკი. თუმცა არის იმგვარი
ქვებიც, რომლიდანაც ნაკადული ამოდის.
უეჭველად, არის იმგვარიც, რომ იპობიან
და იქიდან წყალი გადმოდის, უეჭველად,
მათ შორის არის ისეთი, რომ ალლაჰის ში-
შით პირქვე ემხობა, ალლაჰი უგულისყურო
არ არის იმის მიმართ, რასაც აკეთებთ.“

(ბაყარა 74)

ასეთი უტყვი მეტყველებით ქვები წინაპრების შესახებ გვიამბობენ და გარდა ამისა საფლავის ქვები ბევრ საინტერესო და სიბრძნით სავსე რამეს გადმოგვცემს. საუკუნეების განმავლობაში ასე უტყვად მეტყველი ეს ქვები უპირველეს ყოვლისა უსასრულობისკენ მიმავალ მგზავრობას გვახსენებს, შემდეგ კი თითქოს ხიდები არიან წარსულიდან აწმყოში გადებულნი. ისინი ასე უტყვად დგანან და წარსულის პულტურის, ცივილიზაციის და ისტორიის მოწმენი არიან.

მოდით ვნახოთ წინაპრები რას წერდნენ საფლავის ქვებზე და როგორი იყო მათი ამქვეყნისა თუ საიქიოსადმი დამოკიდებულება. ვნახოთ, რას ჩურჩულებენ საფლავის ქვები.

სუკვდილი, როგორც პეპელა ტოვებს ჭუპრს და ამოფრინდება, ისე მიტოვებაა სხეულისა. თუმცა სიკვდილის ახსნით და მოყოლით გაგება შეუძლებელია. ის ერთ-ერთი მათგანია, რომელიც უნდა გამოსცადო, რომ გაიგო.

სიკვდილი ჰიჯრაა. ეს არის მოგზაურობა დროებითი ქვეყნიდან მუდმივ ქვეყანაში. სხეული, რომელიც მიწისგან იყო ნასესხები, ისევ მიწას უბრუნდება. თუმცა საფლავი შესაძლებელია არა მხოლოდ მი-

წად დარჩეს, არამედ სამოთხის ბაღნარად გადაიქცეს.

დაბადებისთავე სიკვდილზე ვართ დანიშნულები. სიკვდილი ყველაგან და ყველასთან აღწევს. მუსლიმი სიკვდილს არ უპირისპირდება. ის მას მშვიდობიანად იღებს. მორწმუნეს ეს ქვეყანა არ აკმაყოფილებს. ის სიკვდილს არ აპროტესტებს და იცის, რომ უნდა გარდაიცვალოს.

ამქვეყნიური ცხოვრება საიქიოს ყანად და შესაბამისად მორწმუნენი მოსავლის აღების დროს მშვიდად ელოდებიან. მორწმუნე ღვთისმსახურებითა და კეთილი საქმეებით ცდილობს საიქიო ცხოვრებისთვის ბედნიერი მომავალი გაიმზადოს, თუმცა მან იცის, რომ საიქიოში ღმერთის წინაშე წარსდგომისას მისი წყალობა და მიტევება ყველაზე მეტად სჭირდება.

სიკვდილის დავიწყება და საიქიო ცხოვრების გარეშე ცხოვრება, სინამდვილეში არ არის ცხოვრება. ამქვეყნიური ცხოვრება ფქვილივით ფქვავს ყველას და მისმა მიმზიდველობამ არ უნდა მოგვხიბლოს. რომელი მდგომარეობა ან წოდება შერჩა ადამიანს ბოლომდე? ვის არ დარჩა მთელი თავისი ფული და ქონება ამქვეყანაზე?

56 . მუდმავ სისუფეელში .∞—

საიქიოში ყველა ამგვარი ცვლილება მოისპობა და ყველანი გათანაბრდება. ახალგაზრდა, მოხუცი, მდიდარი, ლარიბი, ქალი, კაცი, მცოდნე, უგიცი, ყველა ერთნაირ ტანისამოს ჩაიცვამს და ერთიანად ღვთის წინაშე წარსდგება. ყველანი საფლავში წავლენ და არც პომპეზური დაკრძალვის ცერემონიალები და არც მდიდრული საფლავები შეცვლიან რამეს.

შუამავალი გვირჩევს საფლავები მოგინახულოთ, რათა სიკვდილი გაგვახსენდეს. ადრე წასულები უნდა გავიხსენოთ და მათი სულები ღმერთს შევაგედროთ.

საფლავის ქვებს შორის ხეტიალისას რამდენ რამეზე შეიძლება დაფიქრდეს ადამიანი. იმდენი რამ გვახსენდება, თვალზე ცრემლი გვადგება. სიკვდილზე იშვიათად ფიქრობენ, მაგრამ როგორც კი დრო მოვა, ყველა უსიტყვოდ ემორჩილება მის ნებას. ამ ღვთიური ნების მიმართ მორჩილება კი სიკვდილს აიოლებს. სინამდვილეში ეს ყველაფერი, მიცვალებულებიც და ყველა ეს წარწერებიც მხოლოდ ერთს მეტყველებენ: მხოლოდ ისაა უკვდავი, სამყაროს გამჩენი ერთადერთი ღმერთი.